

Motion till riksdagen 2026/27:26

av **Linnea Bengtsson m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2025/26:288 Riksrevisionens rapport om statens styrning av kommunernas myndighetsutövning som avser LSS

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, skyndsamt bör ta initiativ till att justera och förtydliga vissa bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade för att skapa förutsättningar för större likvärdighet och bättre kvalitet i kommunernas myndighetsutövning samt säkerställa ett ändamålsenligt stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, är en rättighetslagstiftning som ska tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda levnadsvillkor, självbestämmande och full delaktighet i samhällslivet. Det är därför oacceptabelt att möjligheten att få stöd i praktiken påverkas av vilken kommun en person råkar bo i.

Riksrevisionen konstaterar i granskningsrapporten LSS – ett kommunalt uppdrag under statens styrning och kontroll (RiR 2026:6) att statens arbete med regelgivning,

kunskapsstöd och tillsyn inte har varit effektivt. Kommunernas tolkning och tillämpning av LSS skiljer sig åt, och det finns brister i handläggningen i form av bl.a. långa handläggningstider, bristfälliga utredningar, otillräcklig dokumentation och bristande delaktighet för den enskilde. Konsekvensen kan bli att människor får vänta på stöd, inte får det stöd de har rätt till eller får insatser som inte motsvarar deras individuella behov.

När tillgången till stöd varierar mellan kommuner undergrävs LSS som rättighetslag. Den enskildes rättigheter får inte vara beroende av kommunens ekonomiska förutsättningar, lokala prioriteringar eller vilken tolkning av lagen som den enskilda kommunen har valt. Bristande likvärdighet begränsar också möjligheten för personer med funktionsnedsättning att flytta för att studera, arbeta eller komma närmare familj och andra sociala sammanhang. Bristerna kan samtidigt medföra att anhöriga tvingas ta ett alltför omfattande omsorgsansvar, med negativa konsekvenser för deras hälsa, arbete och ekonomiska trygghet.

Riksrevisionen bedömer att problemen inte kan lösas enbart genom bättre kunskapsstöd från Socialstyrelsen eller genom en mer omfattande tillsyn från Inspektionen för vård och omsorg. En del av problemen beror på själva lagstiftningens utformning, på öppna och delvis otydliga förarbetsuttalanden samt på en rättspraxis som inte ger tillräcklig vägledning. Begränsad vägledande praxis och kammarrättsavgöranden som pekar i olika riktningar har bidragit till att kommuner kan göra olika bedömningar i likartade ärenden.

Bland annat skiljer sig kommunernas bedömningar av vem som har rätt till kontaktperson, samtidigt som tillämpningen och rättspraxis har utvecklats i en mer restriktiv riktning. När det gäller daglig verksamhet finns såväl begränsningar för personer som tillhör personkrets 3 som risker för inlåsning när enskilda vill prova att arbeta eller studera. Även ledsagarservice tillämpas olika, och det finns indikationer på att personer med behov av ledsagning inte alltid får ett stöd som motsvarar deras behov. Vid prövningen av om en person tillhör personkrets 3 händer det att kommuner felaktigt tillämpar kriterierna för grundläggande behov inom personlig assistans, vilket kan leda till att ansökningar avslås på felaktiga grunder.

Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att ta initiativ till att justera och förtydliga vissa bestämmelser i LSS för att skapa förutsättningar för större likvärdighet och bättre kvalitet i kommunernas myndighetsutövning samt säkerställa ett ändamålsenligt stöd.

Regeringen instämmer endast delvis i granskningens slutsatser och anser att det för närvarande inte finns skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen. Regeringen hänvisar i stället till att iakttagelserna bör beaktas i samband med framtida ändringar i LSS och betraktar genom skrivelsen rapporten som slutbehandlad.

Vänsterpartiet delar inte regeringens passiva hållning. Att hänvisa frågorna till eventuella framtida lagändringar är inte tillräckligt när bristerna redan är kända och får omfattande konsekvenser för personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga. LSS har varit i kraft i över 30 år. Flera av de problem som lyfts i granskningen har varit kända under lång tid, och vissa har tidigare utretts utan att nödvändiga förändringar har genomförts.

En översyn måste utgå från att LSS är en rättighetslag. Syftet får inte vara att begränsa personkretsen, försämra rätten till stöd eller skapa nya möjligheter för kommunerna att avslå ansökningar. Inriktningen ska i stället vara att stärka den enskildes rättigheter, öka likvärdigheten, förbättra kvaliteten i handläggningen och säkerställa att insatserna faktiskt ger möjlighet till självbestämmande, delaktighet och goda levnadsvillkor.

Personer med funktionsnedsättning och deras organisationer ska ges ett reellt och tidigt inflytande i arbetet. Deras erfarenheter av hur lagstiftningen fungerar i praktiken är nödvändiga för att förändringarna ska leda till bättre och mer ändamålsenliga insatser.

Om förändringarna medför nya eller utökade skyldigheter för kommunerna måste staten också säkerställa långsiktig och tillräcklig finansiering i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. En stärkt rättighetslagstiftning får inte undergrävas genom att kommunerna saknar ekonomiska förutsättningar att leva upp till lagens krav. Även Riksrevisionen framhåller att finansieringsprincipen aktualiseras om justeringar av LSS innebär ökade kommunala kostnader.

Regeringen bör därför, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, skyndsamt ta initiativ till att justera och förtydliga vissa bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade för att skapa förutsättningar för större likvärdighet och bättre kvalitet i kommunernas myndighetsutövning samt säkerställa ett ändamålsenligt stöd. Detta bör riksdagen besluta och tillkännage för regeringen.

Linnea Bengtsson (V)

Nadja Awad (V)

Ida Gabrielsson (V)

Jennifer Merelaid Hankins (V)

Daniel Bernmar (V)

Jonas Lindberg (V)

Frida Tånghag (V)